

Govern sionista, societat antisemita?

Què ha fet que el govern de la Generalitat concentri tants catalans sionistes? És una pregunta que em vaig fent constantment, tant en la passada legislatura com en la present. És una sorpresa, una agradable sorpresa, veure que el govern de Mas té una política clara cap a l'Estat d'Israel i, per extensió, però no pas per consegüent, cap a la presència jueva a Catalunya. El viatge oficial del president a Israel n'és un exemple. Amistat sincera, pragmatisme de sentit comú, interessos compartits i, al darrere, un bon assessorament polític a les dues bandes. Sembla com si Jaume I i l'esperit que l'any 1263 el va menar a la sinagoga major de Barcelona hagin tornat.

Però Catalunya no és el govern de Catalunya. Catalunya continua essent, com Espanya, aquell fangar antisemita que durant cinc segles no ha vist cap jueu però que ha vessat tot el seu odi contra la nació jueva. Mentre que hi ha un petit oasi amic dels jueus a la plaça de Sant Jaume, la resta del país es mou en els mateixos paràmetres que els catalans del passat. I és que Catalunya no s'escapa de la vergonya antisemita. A Catalunya no solament es van assaltar els calls com en qualsevol altre país europeu, sinó que també ha estat bressol d'alguns importants pensadors de l'odi i destrucció del jueu. Un dels millors llibres d'història publicats aquest 2013 ha estat *Anti-judaism. The western tradition*, de l'historiador americà David Nirenberg. El llibre busca els orígens i desenvolupament in-

tel·lectuals de l'antijudaisme, entès com un fenomen que crea una imatge del jueu i el judaïtzant per atacar idees rivals, contrincants dialèctics o enemics polítics, sempre en un context no-jueu. Això ha creat, segons Nirenberg, l'indissociable fonament antijueu en el pensament occidental.

Nirenberg dedica gairebé dos capítols a l'aportació catalana a l'antijudaisme occidental. L'historiador estudia les idees i la importància dels frares i teòlegs dominics Ramon Martí i sant Vicent Ferrer. Al voltant d'aquestes figures orbiten dos esdeveniments històrics: la disputa de Barcelona de 1263 i la massacre dels jueus a la península Ibèrica de 1391. Ramon Martí, missioner d'infidels, va dedicar cap al 1275 el seu *Pugio Fidei* als governants cristians que eren amics dels jueus. La disputa de Barcelona li ha-

BORJA VILALLONGA

HISTORIADOR, ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES EN SCIENCES SOCIALES

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

nagoga aquell mateix 1263. Sant Ramon de Penyafort, Pau Cristià, Ramon Martí i el bisbe de Barcelona no van tardar a aconseguir l'expulsió de Nahmànides de la Corona d'Aragó, la crema del seu discurs en la disputa i la censura d'alguns passatges del Talmud.

El perill del governant amant de jueus no era el principal problema. Bé ho sabia Vicent Ferrer quan va posar en marxa el que Nirenberg qualifica de pla messiànic per a la purificació de les societats cristianes

ibèriques. El sant valencià predicà amb insistència que calia aïllar totalment els jueus o eliminar-los. L'eliminació havia de ser a través de la conversió al cristianisme, per bé que ja són coneguts els efectes de la massacre de 1391, coetània del sant. Posteriorment a la matança, els regnes cristians ibèrics van ser testimonis de les conversions massives dels jueus supervivents. Al llarg dels decennis de 1400 i 1410, el pla de Vicent Ferrer es va materialitzar: la presència jueva va davallar dràsticament a Castella i la Corona d'Aragó. Tanmateix, això va tenir una conseqüència inesperada. La impuresa jueva va transmetre's als cristians. Això va derivar en l'obsessió malaltissa de la *limpieza de sangre* i la persecució paranoica dels judaïtzants i dels cripto-jueus. La sospita que es dipositava en l'altre, això és, el jueu, va passar a ser entre els mateixos cristians. I la Inquisició, creada a la Corona d'Aragó molts anys abans per Ramon de Penyafort, va fer la resta.

Ara no es tracta de dir que Catalunya ha estat un centre de pensament antisemita. És cert que vam tenir alguns dels constructors de la paranoia antijueva a la terra sense jueus, però Catalunya no es diferenciava del fonament antisemita dels seus veïns europeus. Els antisemites del passat ens diuen d'on venim. Si volem saber on som, el documental *L'estigma?*, de Martí Sans, hi pot ajudar. És la millor prova del pòsit antijueu a Catalunya, de com els llibels de sang del passat es transmuten en nous discursos. Noves formes, velles idees. El Govern pot ser sionista, es poden tornar a valorar els calls històrics, es pot haver creat el Museu d'Història dels Jueus a Girona, però a la societat perdura un antisemitisme primari. Tasca lenta i molta pedagogia. L'admiració del vell catalanisme de postguerra devers Israel va fer la seva bona feina i ha contribuït que, molt a poc a poc, anem sortint del fangar.

SUSANA SUBIRANA

Un historiador americà dedica gairebé dos capítols del seu llibre a l'aportació catalana a l'antijudaisme occidental

La sandàlia del pescador

◆ Aquests dies ha tingut èxit mediàtic la sandàlia de David Fernández, de la CUP. Més èxit que si s'hagués tractat de la darrera creació de Manolo Blahnik: i, tanmateix, la sandàlia de Fernández no és el que es podria anomenar un prodigi d'elegància. Més aviat al contrari, es tracta d'una sandàlia normaleta i fins i tot vulgar, amb pinta d'haver estat molt usada i suada; i, ja posats a dir, inusualment gran: ja es veu que David Fernández és un home de talles considerables, però fins i tot així sorprèn una sandaliota que, a primer cop d'ull, correspon com a mínim a una talla 46 o 48. La sandàlia de David Fernández és, d'entrada, qualsevol cosa menys un objecte *fashion*. N'hi ha prou veient-la per oblidar-se instantàniament de tota la mitologia fetitxista que gravita entorn de la indústria del calçat.

◆ Però és la sandàlia del pescador, i d'aquí l'extraordinària repercussió que ha obtingut. Hi ha un contingut reparador (alguns diran que populista, o fins i tot messiànic) en el gest d'ensenyar-li, en seu parlamentària, una sandàlia atrotinada a un personatge com Rodrigo Rato, que no devia haver vist una peça com aquesta des de la seva remota joventut. Fernández li va preguntar a Rato si no tenia por, i Rato, amb la mà trencada a l'hora d'afrontar situacions de tensió, i amb una arrogància digna d'un film de Scorsese, va replicar: "Por, de qui? De vostè?" En aquesta doble pregunta hi havia contingut tot el menyspreu dels llops del poder envers una ciutadania que, per a ells, repre-

SEBASTIÀ ALZAMORA

ESCRITOR

David Fernández i Rodrigo Rato van aconseguir a la perfecció el seu paper

senta poca cosa més que percentatges i carn de canó. En la sandàlia que Fernández brandava davant de l'excapitost de Bankia, per contra, hi residia, evaporada en efluvis podològics, tota la indignació d'aquesta ciutadania que ha descobert que ha format part (sovint, amb el seu propi i precipitat consentiment) d'una estafa planetària. Tant l'un com l'altre, Fernández i Rato, van aconseguir a la perfecció el seu paper. Fernández, en titllar Rato de gàngster ja en temps de descompte, quan la presidenta de la comissió, Dolors Montserrat, del PP, el cridava a l'ordre. I Rato, exhibint la seva mirada més desafiant i la dejecció del seu silenci. Allò semblava *Els intocables d'Eliot Ness*.

◆ La sandaliota de Fernández és cosina germana d'aquell parell de sabates que un periodista iraquí va llançar a la cara de George Bush Jr. al final del seu trist mandat, i parenta llunyana d'aquella sabata (molt més fina, devia ser italiana) amb què Khrusxov va fustigar el seu escó a l'Assemblea General de l'ONU l'any 1960. Khrusxov, però, era el successor de Stalin, una condició que no convidava a cap mena de simpatia ni de confiança. El periodista iraquí, en canvi, actuava per pura ràbia i voluntat de reparació, i em sembla que Fernández, afortunadament, anava molt més per aquí. Bravo, doncs. Només una cosa: està molt bé fer sortir els colors de la vergonya als grans depredadors del bé comú, però mireu de no posar-ho massa fàcil als seus aduldors quan es tracti de desqualificar l'adversari. Més que res, perquè no van de bromes.